

DET OSYNLIGA BARNET

av Tove Jansson

En mörk och regnig kväll satt familjen kring verandabordet och rensade svamp. Hela bordet var täckt med tidningspapper och i mitten hade de ställt petroleumlampan. Men verandans hörn låg i skugga.

- My har plockat pepparriskor igen, sa pappan. Förra året plockade hon flugsvampar.
- Vi får hoppas att det blir kantareller nästa år, sa mamman. Eller åtminstone vinkremlor.
- Det är alltid bra att leva i hoppet, anmärkte lilla My och skrockade för sig själv. De rensade vidare under fridsam tystnad.

Plötsligt hördes några lätta slag på rutan och utan att vänta klev Tooticki in på verandan och ruskade vattnet av regnrocken. Sen höll hon upp dörren och lockade ut i regnet:

- Kom, kom.
- Vem har du med dig, frågade mumintrollet.
- Det är Ninni, sa Tooticki. Ungen heter Ninni. Hon höll fortfarande upp dörren och väntade. Ingen kom.
- Nåja, sa Tooticki och ryckte på axlarna. Hon kan ju hålla sig därute om hon är blyg.
- Men blir hon inte våt? frågade mumintrollets mamma.
- Jag vet inte om det gör så mycket när man är osynlig, svarade Tooticki och kom fram och satte sig. Familjen slutade rensa och väntade på en förklaring.
- Ni vet ju att folk lätt blir osynliga om man skrämmer dem tillräckligt ofta, sa Tooticki och åt upp en äggsvamp som liknade en liten trevlig snöboll.
- Nåja. Den här Ninni blev skrämmd på fel sätt av en tant som hade tagit hand om henne utan att tycka om ungen. Jag träffade tanten och hon var hemsk. Inte arg, förstår ni, sånt kan man begripa. Hon var bara iskall och ironisk.

- Vad är ironisk? frågade mumintrollet.
- Nå, föreställ dig att du snavar på en klibbsvamp och sätter dig mitt i den rensade svampen, sa Tooticki. Det naturliga vore förstås att din mamma blev arg. Men nehej, det blir hon inte. Istället säger hon, kallt och förkrossande: Jag förstår att det där är din uppfattning om att dansa, men jag vore tacksam om du inte gjorde det i maten. Så ungefär.
- Fy så obehagligt, sa mumintrollet.
- Ja inte sant, instämde Tooticki. Och det var just så den här tanten gjorde. Hon var ironisk från morgon till kväll och till slut började ungen blekna i konturerna och bli osynlig. I fredags syntes hon inte alls. Tantens gav henne åt mig och sa att hon verkligen inte kunde ta hand om släktingar som hon inte ens kunde få syn på.
- Och vad gjorde du med tanten? frågade My med ögonen på skaft. Du klådde väl upp henne?
- Det lönar sig inte med såna som är ironiska, sa Tooticki. Jag tog Ninni med mig hem. Och nu har jag tagit hit ungen för att ni ska göra henne synlig igen.

Det blev en liten paus. Bara regnet prasslade på verandataket. Alla stirrade på Tooticki och tänkte.

- Pratar hon? frågade pappan.
- Nej. Men tanten har bundit en bjällra om halsen på henne för att veta var hon finns.

Tooticki reste sig och öppnade dörren igen.

- Ninni! ropade hon ut i mörkret.

Den svala och kyliga lukten av höst kom in på verandan och en rektangel av ljus slog ut över det våta gräset. Om en stund började en bjällra pingla därute, tveksamt - ljudet kom upp för trappan och tystnade. En bit ovanför golvet hängde en liten silverbjällra i luften på ett svart band. Ninni måste ha mycket smal hals.

- Jaha, sa Tooticki. Här är nu din nya familj. De är lite fåniga ibland men rätt så hyggliga på det stora hela.

- Ge ungen en stol, sa pappan. Kan hon rensa svamp?
- Jag vet ingenting om Ninni, försäkrade Tooticki. Jag tog bara hit henne. Nu har jag lite annat att sköta. Titta in nån dag och tala om hur det går. Hej så länge.

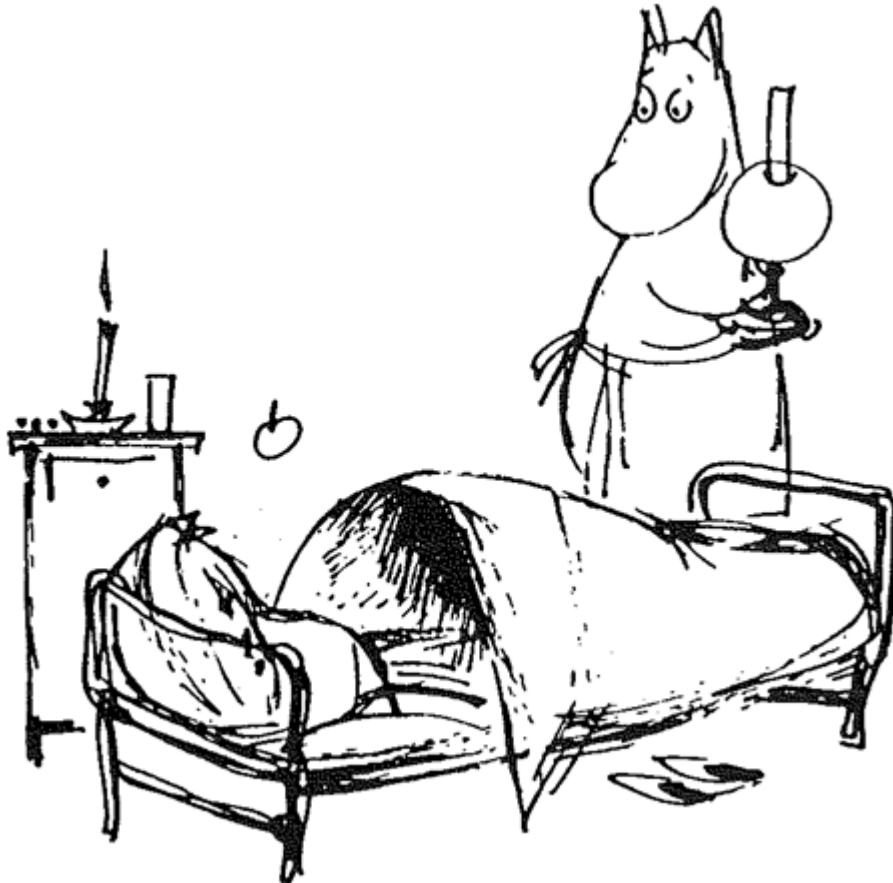
När Tooticki hade gått satt familjen moltyst och stirrade på den tomma stolen och silverbjällran. Om en stund höjde sig en av kantarellerna långsamt i luften. Barr och jord pillrades bort av osynliga tassar och till slut skars svampen i småbitar och svävade in i karotten. En ny svamp seglade upp i luften.

- Spännande! sa My imponerad. Försök ge henne nånting att äta. Jag skulle vilja se om det syns när det far ner i magen.
- Kan ni begripa hur man ska få henne synlig igen? utbrast pappan bekymrad. Borde man gå till en doktor?
- Det tror jag inte, sa mamman. Kanske hon vill vara osynlig ett slag. Tooticki sa att hon är blyg. Jag tror det är bäst att låta ungen vara ifred tills vi hittar på något bättre. Och så blev det.

Mamman bäddade åt Ninni i östra vindskammaren, som råkade stå tom. Silverbjällran pinglade efter henne uppför trappan, det påminde mamman om katten som hade bott hos dem en gång. Bredvid sängen radade mamman upp äpplet, saftglaset och de tre randiga karamellerna som delades ut åt var och en när det blev kväll. Sen tände hon ett ljus och sa:

- Nu ska Ninni sova. Sov så länge som möjligt. Jag ställer morgonkaffet under kaffepannsmössan så det håller sig varmt. Och blir Ninni rädd eller vill nånting så är det bara att komma ner och pingla.

Mamman såg täcket lyfta sig och buktas i en mycket liten upphöjning. Det blev en grop i dynan. Hon gick ner till sig och letade fram mormors gamla anteckningar för Ofelbara Huskurer. Onda ögat. Medel mot melankoli. Förkylning. Nej. Mamman bläddrade och sökte. Till slut hittade hon en anteckning i slutet som mormor hade gjort när hennes stil redan blivit ganska darrig. "Ifall ens bekanta blir dimmiga och svåra att se". Nåja. Tack och lov. Mamman läste igenom receptet som var ganska komplicerat. Sen satte hon igång med att blanda ihop en huskur för lilla Ninni.

Bjällran kom pinglande nerför trappan, ett steg i taget, en liten paus mellan varje steg. Mumintrollet hade väntat på den hela morgonen. Men det var inte silverbjällran som var det mest spännande idag. Det var tassarna. Ninnis tassor som kom klivande nerför trappan, mycket små och med ängsliga små tår som höll sig tätt intill varandra. Det var bara tassarna som syntes och det såg hemskt ut.

Mumintrollet gömde sig bakom kakelugnen och stirrade förtrollad på de där tassarna som gick ut på verandan. Nu drack hon kaffe. Koppen höjdes och sänktes. Hon åt smörgås med marmelad. Koppen seglade ensam ut i köket och tvättades och ställdes in i skåpet. Ninni var ett mycket ordentligt litet barn.

Mumintrollet rusade ut i trädgården och skrek:
- Mamma! Hon har fått tassor! Tassarna syns!

Jag trodde väl det, tänkte mamman uppe i äppelträdet. Mormor kunde sina saker, hon. Det var bra finurligt av mig att blanda huskuren i Ninnis kaffe.

- Utmärkt, sa pappan. Och ännu bättre blir det när hon visar sin nos. På något sätt blir jag nedslagen av att prata med folk som inte syns. Och inte svarar.
- Psst, sa mamman varnande. Ninnis tassar stod i gräset bland de nerfallna äpplena.
- Hej Ninni, skrek My. Du har sovit som en gris. När visar du nosen? Du måste se ganska ruslig ut eftersom du måste göra dig osynlig.
- Tyst, viskade mumintrollet, hon blir sårad. Han fjäskade fram till Ninni och sa:
- Bry dig inte om My. Hon är hårdkokt. Du är alldeles säker här hos oss. Du ska inte ens tänka på den där hemska tanten. Hon kan inte komma och ta dig ...

I det samma bleknade Ninnis tassar och man kunde nätt och jämt urskilja dem i gräset.

- Älskling, du är en åsna, sa mamman förargad. Det kan du väl begripa att man inte ska påminna ungen om det där. Plocka äpplen och jamsa inte.

De plockade äpplen.

Ninnis tassar blev småningom tydliga igen och klev upp i ett träd. Det var en vacker höstmorgon, man frös lite om nosen i skuggan men i solskenet var det nästan sommar. Allting var vått efter nattens regn och hade starka lysande färger. När alla äpplen var nerplockade (eller nerskakade) bar pappan ut den största äppelkvarnen och de satte igång med att göra mos.

Mumintrollet vevade och mamman fyllde på och pappan bar upp syltburkar på verandan. Lilla My satt uppe i trädet och sjöng Stora Äppelsången.

Plötsligt klang det till.

Mitt på trädgårdsgången låg en stor sylthög som var alldeles taggig av glasskärvor. Och bredvid den Ninnis tassar som hastigt bleknade och försvann.

- Jaha, sa mamman. Det var just den burken som vi brukar ge åt humlorna. Nu slipper vi bära ner den på ången. Och mormor sa alltid att ska det växa ur jorden så får man lov att ge den en present på höstkanten.

Ninnis tassar kom tillbaka och över dem ett par smala ben. Över benen skymtade otydligt en brun klänningsfäll.

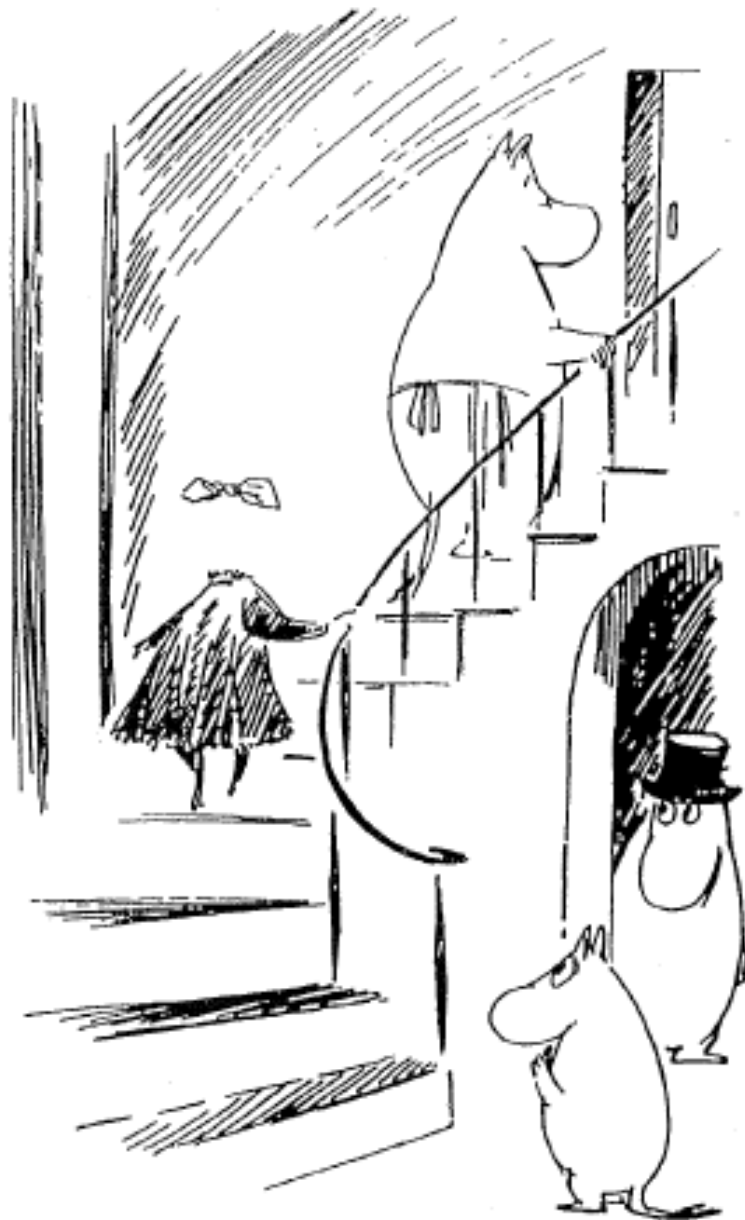
- Jag ser hennes ben! skrek mumintrollet.
- Gratulerar, sa lilla My och tittade ner ur äppelträdet. Det tar sig. Men varför du ska gå i snusbrunt vete mårän.

Mamman nickade för sig själv och tänkte på sin kloka mormor och hennes huskur.

Ninni tassade efter dem hela dagen. De vande sig vid bjällran som följde dem och tyckte inte att Ninni var så märkvärdig längre.

På kvällen hade de nästan glömt bort henne. Men när alla hade gått och lagt sig plockade mamman fram en rosenröd sjal ur sin låda och sydde en liten klänning. När den var färdig bar hon upp den till östra vindsrummet där ljuset var släckt och bredde försiktigt ut den över en stol. Sen fällade hon ett brett hårbånd av tyget som blivit över.

Mamman hade förskräckligt roligt. Det var precis som att sy dockkläder igen. Och det lustigaste var att man inte ens visste om dockan hade gult eller svart hår.

Nästa dag hade Ninni klänningen på sig. Hon var synlig ända upp till halsen och kom ner till morgonkaffet och neg och pep:

- Tack så mycket.

Familjen blev alldeles till sig och så generad att de inte hittade på något att säga. Och dessutom visste man inte riktigt vart man skulle titta när man pratade med Ninni. Naturligtvis försökte man fästa blicken en bit ovanför bjällran där man antog att Ninni hade sina ögon. Men rätt som det var halkade ens blick nedåt och fastnade på nånting som syntes. Och det kändes oartigt. Pappan harklade sig.

- Det var ju roligt att se, började han, att lilla Ninni syns mera idag. Ju mer man ser dess gladare blir man ...

My skrattade högt och dunkade med skeden i bordet.

- Det var bra att du har börjat prata, sa hon. Om du nu har nånting att påstå. Kan du nån bra lek?

- Nej, pep Ninni. Men jag har hört att det finns såna som leker.

Mumintrollet var hänförd. Han beslöt lära Ninni alla lekar han kunde.

Efter kaffet gick de ner till floden alla tre och satte igång. Men Ninni visade sig vara alldeles omöjlig. Hon neg och knixade och sa allvarligt javisst och så trevligt och naturligtvis, men man hade en bestämd känsla av att hon lekte av artighet och inte för att ha roligt.

- Nåmen spring då! skrek My. Kan du inte ens hoppa!

Ninnis smala ben sprang och hoppade lydigt. Sen stod hon stilla igen med hängande armar.

Den tomma halsurringningen ovanför bjällran såg egendomligt hjälplös ut.

- Väntar du dig beröm, va! skrek My. Har du ingen sprätt i dig! Vill du att jag ska slå opp dig, va?

- Helst inte, pep Ninni undergivet.

- Hon kan inte leka, mumlade mumintrollet och var snopen. Hon kan inte bli arg, sa lilla My.

Det är det som är felet med henne. Hör du, fortsatte My och gick tätt in på Ninni och tittade hot fullt på henne, du får aldrig ett eget ansikte förrn du lär dig att slåss. Tro mig, bara.

- Javisst, instämde Ninni och backade försiktigt.

Det blev inte bättre.

Till slut lät de bli att försöka lära Ninni att leka. Roliga historier tyckte hon inte heller om. Hon skrattade aldrig på rätt ställe. Hon skrattade inte överhuvudtaget. Och det verkade nedslående på den som berättade. Så hon fick vara ifred.

Dagarna gick och Ninni var fortfarande utan ansikte. De blev vana vid att alltid se hennes rosenröda klänning vandra efter mumintrollets mamma. Så fort mamman stannade slutade silverbjällran att pingla, när hon gick vidare satte den igång igen. En bit ovanför klänningen vippade en stor rosenröd rosett i luften. Det såg lite underligt ut.

Mamman fortsatte med att hålla mormors huskur i Ninni, men ingenting hände. Så lät hon det vara och tänkte att folk har väl klarat sig utan huvud förut, och kanske Ninni inte var särskilt vacker.

På det här sättet fick var och en själv tänka sig hennes utseende, och det kan ibland pigga upp en bekantskap.

En dag gick familjen genom skogen till sandstranden för att dra upp båten för vintern. Ninni pinglade efter dem som vanligt, men när de kom ner till havet stannade hon tvärt. Så lade hon sig på mage i sanden och började gnälla.

- Vad är det med Ninni? Är hon rädd för nånting? frågade pappan.

- Kanske hon aldrig förr har sett havet, sa mamman. Hon lutade sig ner och viskade med Ninni. Så reste hon sig igen och sa:

- Nej, det är första gången. Ninni tycker att havet är för stort.

- Av alla idiotiska ungar, började lilla My, men mamman tittade strängt på henne och sa:

- Idiotisk kan du vara själv. Nu drar vi upp båten.

De gick ut på bryggan till badhuset där Tooticki bodde och knackade på.

- Hej, sa Tooticki, hur går det med det osynliga barnet?

- Det är bara nosen som fattas, svarade pappan. Just nu är hon lite till sig men det går väl över. Kan du hjälpa till med båten ett slag?

- Så klart, sa Tooticki.

När båten var uppdragen och låg med kölen i vädret hade Ninni tassat ner till vattenbrynet och stod orörlig på den våta sanden. De lät henne vara ifred.

Mamman satte sig på bryggan och tittade ner i vattnet.

- Fy vad det ser kallt ut, sa hon. Och sen gäspade hon lite och tillade att det var bra länge sen det hände nånting spännande.

Pappan blinkade åt mumintrollet, gjorde en förfärlig grimas och började långsamt smyga sig på mamman bakifrån. Naturligtvis tänkte han inte kasta henne i sjön som han brukade när hon var ung. Kanske inte ens skrämmas utan bara roa ungarna ett tag.

Men innan han hunnit fram hördes ett tjut, en röd blix flög över bryggan, pappan gallskrek och tappade hatten i sjön. Ninni hade borrarat sina små osynliga tänder i pappans svans, och de var vassa.

- Bravo, bravo! skrek My. Jag kunde inte ha gjort det bättre själv!

Ninni stod på bryggan med ett litet uppnäst, argt ansikte under en röd lugg. Hon fräste åt pappan som en katt.

- Du *vågar* inte kasta henne i det stora hemska havet! skrek hon.

- Hon syns, hon syns! ropade mumintrollet. Hon är ju söt!

- Lagom söt, sa muminpappan och synade sin bitna svans. Det är det dummaste, fånigaste, mest felaktigt uppfostrade barn jag nånsin har sett, med eller utan huvud.

Han lade sig på bryggan och försökte fiska upp sin hatt med käppen. Och hur det nu gick till så halkade pappan och for på huvudet. Han kom upp med detsamma, stod på botten med nosen över vattnet och öronen var fulla av gyttja.

- Å! skrek Ninni. O så roligt! Nej så underbart! Och hon skrattade så att hela bryggan skakade.

- Hon lär aldrig ha skrattat förr, sa Tooticki förbluffad. Jag tycker ni har förändrat ungen så att hon är värre än lilla My. Men huvudsaken är ju att hon syns.

- Det är helt och hållet mormors förtjänst, sa mamman.